

Absurdin viivan mestari

Priit Pärn Tallinnasta on visuaalisten taiteiden kymmenottelija. Hän on graafikko, kuvittaja, kirjantekijä, animaatioelokuvien tekijä, mainosten suunnittelija, pilapiirtäjä ja sarjakuvantekijä. Koulutukseltaan mies on biologi, opiskeli ekologiaa Tarton yliopistossa 1965–70. Hän työskenteli kuusi vuotta Tallinnan kaupunginpuutarhassa ennen ryhtymistään täyspäiväiseksi taiteilijaksi 1976.

PRIIT PÄRNIN monipuolisen tuotannon yhdistävä tekijä on erittäin vahva visuaalinen muodon taju ja yllättävä, oivaltava näkemisen kyky. Hänen hieman lapsenomaisen piirrosjälkensä näyttää viatomalta, mutta sisältää vahvan surrealistisen, jopa anarkistisen visuaalisen latauksen.

Pärn on täysverisesti kuvallinen kuvantekijä, löytää jatkuvasti uusia tasoja yksinkertaisimmastakin viivasta. Sama näkyy myös töiden sisällössä, lajissa kuin lajissa Pärnin tarinat ovat yllättäviä, arkielämän klišeitä rikkoa.

Mainetta animaatioilla

Pärnin maineen ehkä vahvin kivijalka ovat hänen animaatioelokuvansa. Hänen ensimmäinen elokuvansa valmistui vuonna 1977, "Onko maapallo pyöreä?". Tallinnfilmin studioille Pärn oli siirtynyt jo vuotta aiemmin. Ensimmäistä kertaa hän oli tekemisissä animaation kanssa tehdessään 1973 taiteellisen suunnittelun erääseen elokuvaan.

Pärnin kuudes oma animaatio valmistui viime vuonna, *Eine murul* eli Aamiainen ruohikolla **Edward Manet'n** samannimisen taulun mukaan. Tampereen kansainvälisillä lyhytelokuvajuhlilla helmikuussa ensiesityksensä saanut elokuva voitti vastaanottajien Grand Prix'n.

Voittokulku jatkui elokuussa eräällä maailman tunnetuimmista animaation erikoisfestivaaleista Zagrebissa. Siellä *Eine murul* keräsi eniten palkintoja, voitti sekä juhlien

Priit Pärn -74

Grand Prix'n että oman kategoriansa. Tämän harvinaisen yhdistelmän lisäksi elokuva sai juhlien kriittikopalkinnon. Elokuva onkin komea kuvaus pysähtyneestä yhteiskunnasta, mitä suurimmassa määrin poliittinen mutta erittäin inhimillinen elokuva. (Katsosarjainto 1/88)

Pilapiirtäjäksi 1964

Pilapiirroksia 1946 syntynyt Priit Pärn alkoi tehdä jo koulupoikana. Ensimmäinen julkaistu piirros on vuodelta 1964. Vuotta 1968 Priit pitää tärkeänä, tällöin hän alkoi omien sanojensa mukaan tajuta selvemmin mitä pilapiirtäjänä haluaa sanoa. "Tällöin Tartossa sai tšekkoslovakialaisia ja puolalaisia lehtiä, näin mitä kaikkea pilapiirros voi olla. On piirtäjiä, jotka haluavat miellyttää lehtien johtoa ja niitä, jotka haluavat mieluummin sanoa jotain."

Priitin kuvat poikkeavat suuresti perinteisestä neuvostoliittolaisesta pilapiirroksista, joissa visuaalinen puoli on sivuseikka, poliittinen sanoma pääasia. Neuvostopiirtäjät sijoittivat kuviansa alle yleensä myös selittävän tekstin. "Visuaalinen piirretty huumori on syntynyt meillä vasta sodan jälkeen", sanoo Priit.

60-luvun lopussa *Sirp ja Vasar* oli tärkeä lehti, pilapiirrosten vuoksi sitä tilattiin paljon niin Moskovaan kuin Leningradiinkin. Pilapiirrosten absurdius ärsytti vallanpitäjiä yhä enemmän ja normalisointi alkoi.

1972 Virossa tehtiin päätös, että pilakuvakirjoja ei enää julkaista. Moniulotteisten pilakuvien sensurointi oli erittäin vaikeaa, niihin saattoi kaikkea huolimatta jäädä jotain vaarallista, pieni yksityiskohta. "Se hävitti jatkuvuuden, vanhat työt hävisivät lehtien mukana. Nuoret piirtäjät eivät enää tienneet mitä meillä oli aiemmin tehty", sanoo Priit.

Brezhnevin kauden pysähtyneisyys alkoi painaa Virossakin yhä raskaammin. Osanotto kansainvälisiin festivaaleihin hankaloitui, taiteilijat korvattiin byrokraateilla, ulkomaille pääsevien muusikkojen matkaan löytyi aina "siviilipukuinen musiikkitieteilijä".

60-luvun lopun ja 70-luvun alun piirtäjät lopettivat pilapiirrosten teon viime vuosikymmenen puolimaissa. He siirtyivät muihin taiteisiin kuten nukketeatteriin ja Priit Pärn

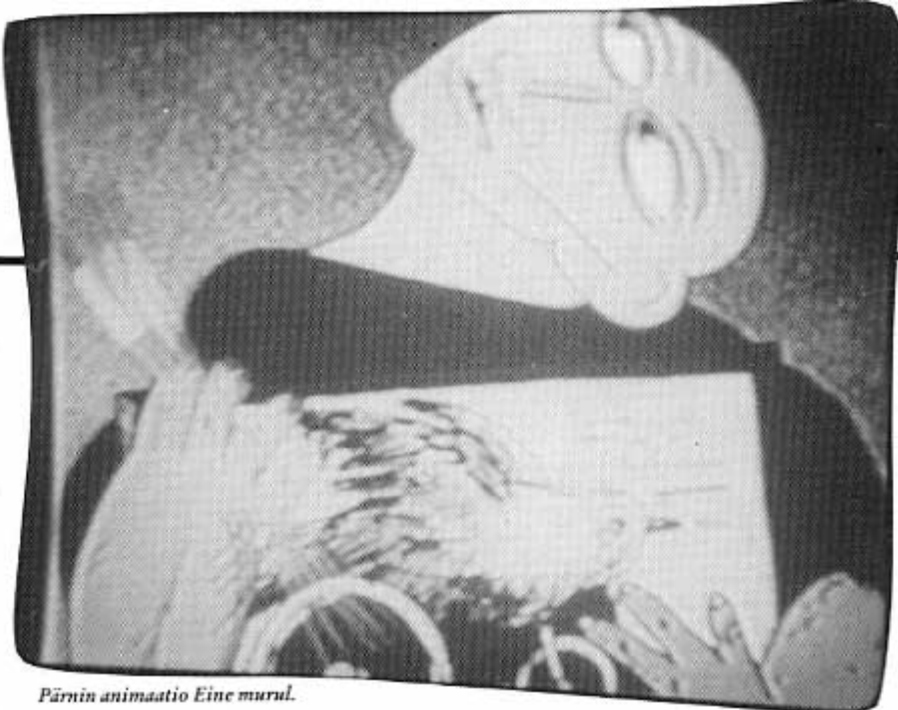
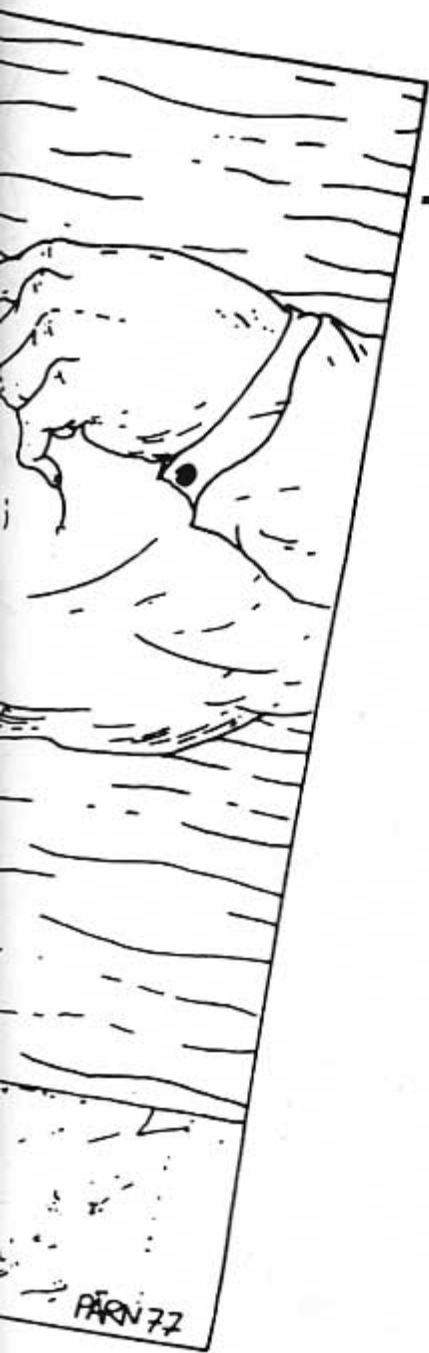

animaatioelokuvaan. Vanhakantaiset piirtäjät pääsivät taas niskan päälle.

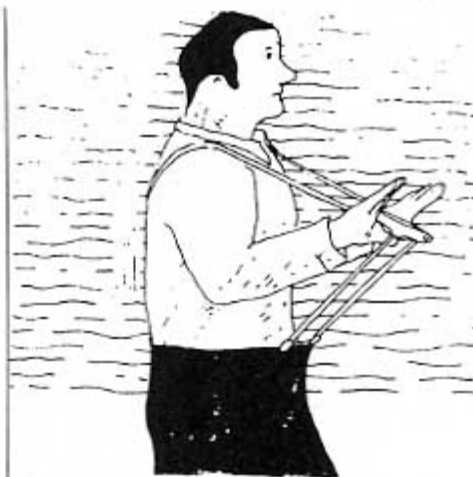
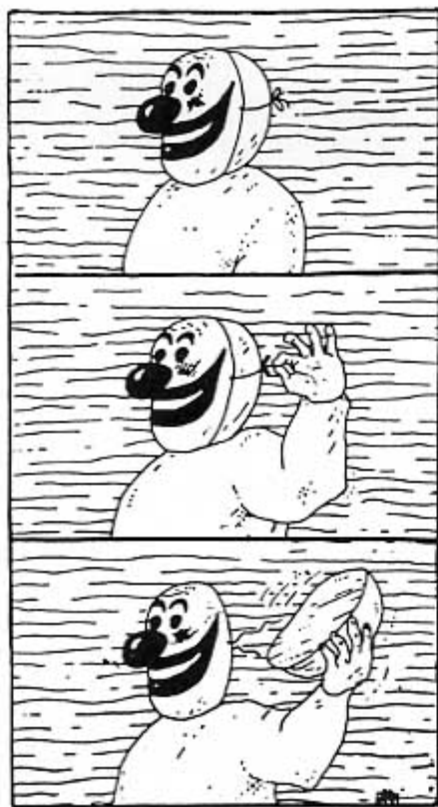
Perestroika ja pilapiirtäjät

Nyt perestroikan myötä pilapiirrosperinnekin elpyy Virossa. *Pikker* (Ukkonen) julkaisi uuden numeronsa kansikuvassa piirroksen, jossa **Stalinin** viikset valuivat **Brezhnevin** kulmakarvoiksi. "Kolme vuotta sitten kuvasta olisi saanut linnaa, nyt se oli hyvä vitsi", kommentoi Priit.

Todellisuus muuttuu niin rajusti nykypäivän Virossa, että Priitin mukaan pilapiirtäjät putoavat keltasta. "Aiemmin riitti, jos piirsi

Pärnin animaatio Eine murul.

PÄRN

kuvaan makkaran vihjaamaan, ettei niitä saa kaupasta. Nyt lehdet julkaisevat joka päivä tilastoja makkarapulasta, mitä piirtäjä-parka voi enää sanoa. Leipä on mennyttä, ja makkara myös".

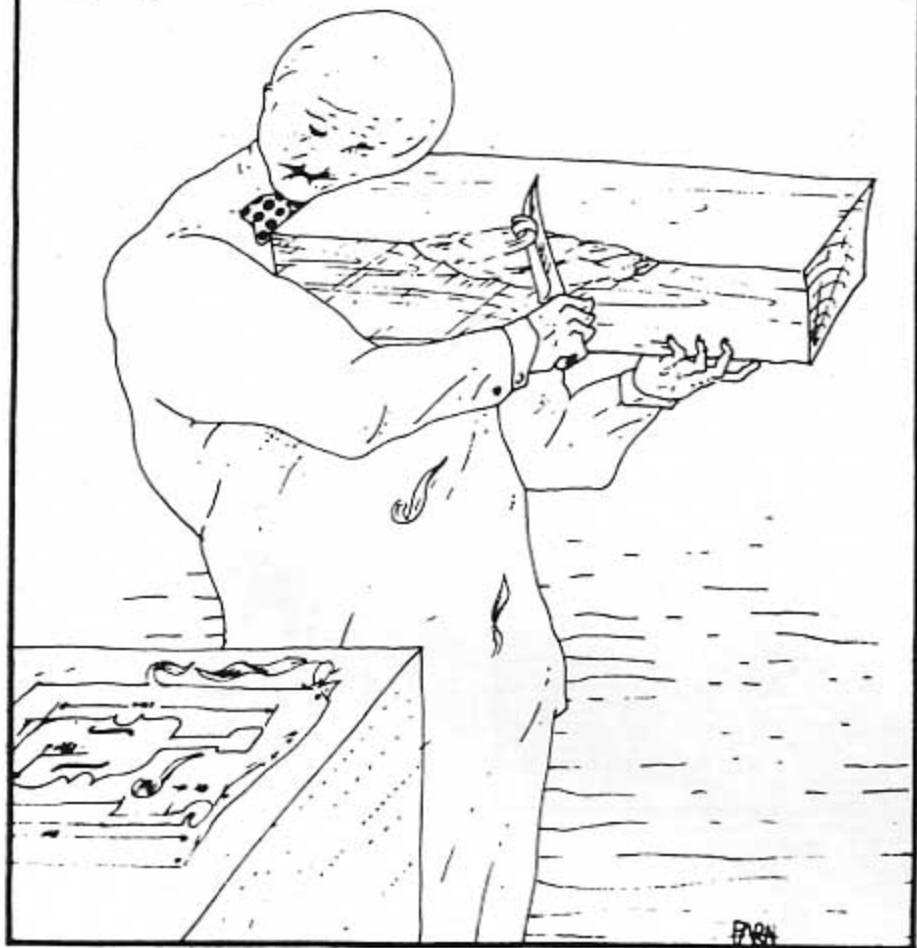
"Viron pilapiirrokselle voi käydä kuten suomalaiselle on jo käynyt, siitä tulee harmittonta viihdettä", pelkää Prit. "Joskus puolueen keskuskomiteassa asti jouduttiin pohtimaan Sirp ja Vasar -lehden pilapiirrosta. Ei enää".

Sarjakuvan ja pilapiirroksen eroa Prit Pärn ei pidä sinänsä suurena. Julkaisukavien puutteen vuoksi Virossa ei kuitenkaan ole ketään sarjakuvien erikoistuneita tekijöitä. Jos sarjakuvia tekisikin, niitä ei saisi missään julki.

Prit katsoo sarjakuvan ja television liittyvän jotenkin toisiinsa. "Molemmat ovat periaatteessa kevyttä viihdettä, kuin nopeasti syötävää ruokaa". Suomalaista sarjakuvaa Prit kokeneena suomenkävijänä tuntee melko hyvin. Kysymykseen suomalaisista suosikeistaan hän vastaa epäroimattä Tarmo Koivisto. "Mämmilä on sarjakuva, jolla on jotain annettavaakin, se ei ole vain pikaselailua varten".

Viron Päätalo

Kirjoissaan Prit Pärn on käyttänyt hyvin sarjakuvamaista tyyliä. Piakkoin on suomeksi ilmestymässä ensimmäinen kään-

nös, hiukan absurdista lasten ja aikuisten kuvakirjasta *Tagurpidi*, Nurinkurin. Käydessään syyskuussa Suomessa Priit tekstasi kirjan suomenkieliset tekstit.

Tagurpidia painettiin Virossa 60 000 kappaletta ja kirja myytiin melkein heti loppuun. Painos on suuri kielellä, jonka puhujia on viidesosa suomalaisten määrästä. Nykyään kirjaa ei saa muutoin kuin länsivaluutalla valuttakaupoista. Suomenkielisen painoksen lisäksi kirja on tulossa norjaksi ja ruotsiksi.

Priitin uusin kirja on *Naljapildi-Aabits*, Pilakuva-aapinen. Mikäli kirja olisi ollut mustavalkoinen ja aikuisille, sitä ei olisi saanut julkaisusta, onhan se pilakuvakirja. Kirja tehtiin kuitenkin väreissä ja siihen iskettiin lastenkirjan leima, niinpä julkaisulupa hellisi. Parhailaan on työn alla kuvitus tsekkiläiseen lastenkirjaan.

Viime aikoina Priit Pärn on keskittynyt animaatioelokuvaan ja grafiikkaan. Seuraavien Tampereen kansainvälisten lyhytelokuvajuhlien aikaan Tampereen Nykytaiteen Museo on varattu hänen yksityisnäyttelyään varten. "Itse asiassa se on 25-vuotisjuhlanäyttelyni, ensimmäinen kuvanihan julkaistiin keväällä 1964". Näyttelystä tulee hyvin laaja katsaus miehen tuotantoon.

Itse elokuvajuhlien ohjelmassa esitetään Pärnin elokuvien retrospektiivi ja hän on lupautunut juhlien kansainvälisen kilpailun tuomaristoon.

Neuvostoliiton perestroika on näkynyt erityisen selvästi Virossa. Tapahtumat ja paljastukset seuraavat kiihkeinä toinen toisiansa. "Kukaan ei enää katso Suomen televisiota, omamme on nyt niin ajankohtainen ja puhutteleva. Kirjailijatkin kirjoittivat lehtijuttuja, kellään ei kuitenkaan olisi aikaa lukea kirjoja. Lehdet ovat joka päivä täynnä mielenkiintoisia artikkeleita", sanoo Priit.

"Joitakin vuosia sitten lahjakkaimmat nuoret menivät sinne missä sai rahaa ja aina tarpeellisia suhteita, autokorjaamoihin, trokareiksi tai baarimikoiksi. Nyt ne ovat alkaneet tulla myös kulttuuriin." Viron taiteeseen on tullut paljon nuoria, seisova vesi on lähtenyt liikkeelle. "Tärkein asia juuri nyt on viron kieli ja kansallisuuskysymys, itsemääräämisoikeutemme", korostaa Priit Pärn. "Kulttuuriyöntekijöiden rooli siinä työssä on merkittävä."

"Ristiriita on siinä, että puheet ovat vapautuneet rajusti, mutta käytännön elämässä perestroika ei vielä näy", sanoo Priit.

Heikki Jokinen

Pärrökset Priit Pärn